

МОНІТОРИНГ ОСНОВНИХ ГРУП ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ВІРУСНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

© М. Л. Сятиня, О. М. Глущенко, Д. П. Каврайський, Г. В. Гусева

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Національний фармацевтичний університет, Харків

Державний експертний центр МОЗ України

Резюме: проведено маркетингове дослідження асортименту лікарських засобів аптек КП «Фармація» міста Києва, які використовують для профілактики та лікування гострих респіраторних, в т.ч. вірусних, захворювань та гострих респіраторних вірусних інфекцій. Встановлено перелік основних препаратів, яким віддають перевагу споживачі та фармацевтичні фахівці.

Ключові слова: асортимент, гострі респіраторні, в т. ч. вірусні захворювання, гострі респіраторні вірусні інфекції, лікарські засоби, фармацевтичні фахівці.

Вступ. Гострі респіраторні захворювання (ГРЗ) – збірна група захворювань, спричинених широким спектром інфекційних збудників і поєднаних спільними особливостями епідеміології та патогенезу ураження дихальних шляхів, розвитком респіраторного синдрому і загально-інтоксикаційних проявів різного ступеня вираженості. При ГРЗ респіраторний синдром, на відміну від багатьох інфекційних (кір, краснуха, ротавірусний гастроентерит тощо) та неінфекційних хвороб (хронічний фарингіт курців, поліпозна риносинусопатія, алергічний ларингіт тощо), при яких ураження дихальних шляхів є лише однією з багатьох ознак клінічної картини, завжди є провідним. Поряд із терміном ГРЗ існують і такі поняття, як гостре респіраторне вірусне захворювання (ГРВЗ), гостра респіраторна вірусна інфекція (ГРВІ). Традиційно діагност «ГРВЗ» встановлюють у разі підозри на вірусну етіологію захворювання. Така диференціація необхідна ще й тому, що етіологія визначає також можливості та особливості етіотропного лікування. Тому термін «ГРЗ» слід застосовувати у разі підозри на невірусну етіологію захворювання, тоді як термін «ГРВЗ» свідчить про вірусне походження захворювання з відповідними наслідками [6, 7, 10–12].

ГРЗ найбільш поширені інфекційні захворювання, що вражають усі вікові групи населення. Серед причин тимчасової втрати працездатності вони посідають перше місце – навіть у міжепідемічний період на них хворіє 1/6 частина населення планети. В Україні щорічно на ГРЗ хворіють 10–14 млн осіб, що становить 25–30 % усієї та близько 75–90 % інфекційної захворюваності у країні. Експерти Всесвітньої організації охоро-

ни здоров'я (ВООЗ) вказують, що ця найпоширеніша в людській популяції група захворювань в останні роки має постійну тенденцію до збільшення [2, 6, 7, 10–15].

Слід зазначити, що патогенетичне лікування ГРВЗ та ГРЗ збігається, найбільша різниця – в етіотропній терапії [1, 2, 7–16]. За протоколами лікування, основними принципами лікування є: базисна, протівірусна та синдромальна терапія [8, 16].

Соціальні причини, пов'язані з глобальним процесом постійного зростання урбанізації, більш тісні контакти людей практично в будь-якій точці земної кулі та посилення міжконтинентальних міграційних процесів сприятимуть подальшому поширенню ГРЗ [1, 2, 6, 7, 10–15].

Дослідження випадків ГРВІ та ускладнень вивчали Е. П. Селькова, В. Ф. Учайкін, О. В. Шамшева, Н. А. Коровіна, Ф. І. Єршов, І. М. Литкіна, В. Ю. Альбіцький, В. К. Таточенко, М. Р. Богомільський. Аналізом епідеміологічних та економічних втрат від ГРЗ займалися І. Л. Шаханіна, І. М. Литкіна, Н. А. Волкова, М. А. Гришан, В. І. Покровський, Ю. Б. Белоусов, М. В. Лелека, О. М. Заліська. Асортимент препаратів, які використовують для лікування і профілактики гострих респіраторних захворювань: живі та інактивовані вакцини аналізували В. Ф. Учайкін, М. П. Костінов, хіміопрепарати етіотропної дії Ф. І. Єршов та препарати для імунокоригуючої Т. П. Маркова та патогенетичної терапії В. В. Іванова, В. Ф. Учайкін, О. В. Шамшева. Перспективний напрямок у профілактиці та лікуванні ГРЗ з використання гомеопатичних і фітотерапевтичних препаратів висвітлено в роботах Т. П. Гарник, Л. І. Ілленко, Є. І. Моїсеевої, С. Г. Сутулової, М. А. Гришан,

Г. Н. Никифоровой, В. М. Свистушкина, Е. Ю. Радцих, И. А. Зупанця, М. А. Георгіянц, Н. П. Безуглої, Т. С. Сахарової, Ю. В. Зеленіна, А. В. Пімінова, Н. Проць, О. Лопатинської, С. Терещук, І. Господарського, Х. Господарської, Т. В. Казакової, І. В. Панкратової, А. С. Алеевої та Т. А. Дудіної. В дослідженнях В. Ф. Учайкіна та М. В. Гаращенко доведено, що максимальний клінічний ефект в профілактиці та лікуванні ГРВІ та грипу може бути отриманий при поєднанні препаратів різної спрямованості, що пригнічують реплікацію вірусів і коригують порушення імунітету у дитини.

Вищевикладене підтверджує актуальність даної проблеми та необхідність її подальшого вивчення.

Мета нашого дослідження – вивчення асортименту лікарських засобів (ЛЗ), які застосовують для лікування, профілактики грипу і ГРВІ та їх ускладнень.

Методи дослідження. Під час виконання роботи використовували такі методи аналізу: контент-аналіз, соціологічне опитування, структурний і графічний. Було проанкетовано 100

респондентів – фармацевтичних фахівців (ФФ) КП «Фармація» м. Києва у 2014 році. Виявилось, що вищу освіту мали 56 % опитуваних, а середню – 44 %. При цьому на посаді фармацевта працювало 46 осіб, провізора – 36, завідувача аптеки – 8, заступника завідувача аптеки – 5, завідувача аптечним пунктом – 2, провізора-інтерна – 3 (рис.1).

За стажем роботи респондентів розподілено так: до 1 року – 6 %, від 1 до 5 р. – 11%, від 5 до 15 р. – 16 %, від 15 до 25 р. – 29 %, більше 25 р. – 38 % (рис. 2).

Найбільша кількість опитаних працівників мала стаж роботи більше 25 років (38 %) та від 15 до 25 років (29 %), а найменша – до 1 року (6 %).

Результати й обговорення. Під час опитування ми отримали дані про значимість ЛЗ фармацевтичних виробників в Україні при лікуванні ГРЗ з точки зору респондентів. За перше місце нараховували 8 балів, за друге – 7, за третє – 6, за четверте – 5, за п'яте – 4, за шосте – 3, за сьоме – 2 і за восьме – 1 бал. Результати дос-

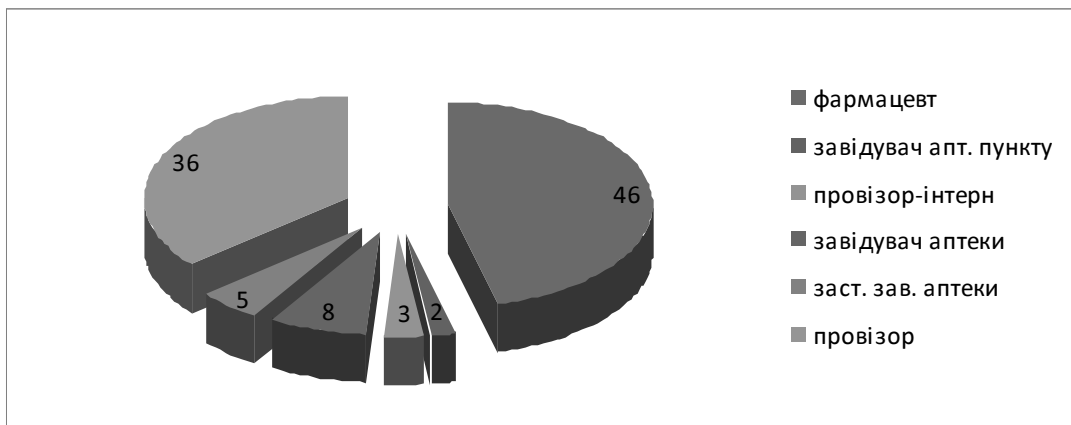

Рис. 1. Сегментація працівників за посадами.

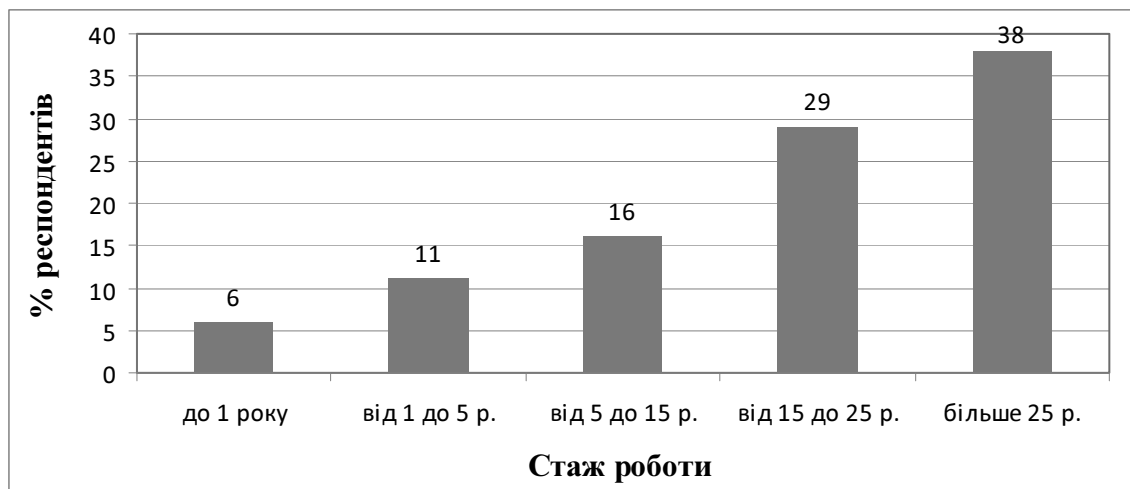

Рис. 2. Розподіл працівників за стажем роботи.

лідження вказали на лідируючу позицію ВАТ «Фармак» (639 балів), друге місце зайняла ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (631), третє – ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» (542), четверте – Корпорація «Arterium» (517), п'яте – ВАТ «Київський вітамінний завод» (411), шосте – ЗАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод» (374), сьоме – ВАТ «Лубнифарм» (321), восьме – ЗАТ Фармацевтична фабрика «Віола» (207 балів) (рис. 3).

За даними анкетування, ми визначили, що кількість відвідувачів аптек КП «Фармація», які надають перевагу ЛЗ іноземного виробництва, становить 45,8 %, а кількість відвідувачів, які надають перевагу ЛЗ вітчизняного виробництва – 54,2 %.

Дослідження товарного асортименту аптек показало, що для профілактики ГРВЗ найчастіше використовують такі групи препаратів:

- протівірусні ЛЗ (таблетки: амізон, ВАТ «Фармак» – 66, ремантадин – 18 та ремавір, АТ «Олайнфарм», Латвія, – 2; гропрінозин, Grodzisk Pharmaceutical Works «Pofa» Sp.z o.o., Польща – 19; альтабор, ЗАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», м. Київ, Україна – 3; новірин, ВАТ «Київський вітамінний завод» – 5; ізопринозин, «TEVA Pharmaceutical Industries Ltd» – 1; таблетки, вкриті оболонкою: арбідол – 48, аміксин ВАТ «Дальхімфарм», м. Хабаровськ, Російська Федерація – 20; імустат, ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» – 17, арбівір ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» – 15; оксолінова мазь, ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика», м. Житомир, Україна – 10; назоферон спрей назальний, ВАТ «Фармак» – 8; пегінтерферон порошок, Вірхоу Біотеч Приват Лімітед, Індія – 4), що становить – 53, 5 %;

- гомеопатичні ЛЗ (таблетки: анаферон, ТОВ «НВФ «Матеріа Медика Холдинг», м. Москва, Російська Федерація –3; енгістол –11 та грип-хеель «Biologische Heilmittel Heel GmbH», Німеччина – 4; ергоферон, ТОВ «НВФ «Матеріа Медика Холдинг» – 2; інфлюцид, «Deutsche Homoeopathie-Union», Німеччина – 2; краплі: афлубін, «Richard Bittner AG», Австрія – 26; лімфоміозот, «Biologische Heilmittel Heel GmbH», Німеччина – 4, гранули: антигрипін, ЗАТ «Національна гомеопатична спілка», м. Київ, Україна – 14, оцилококцінум, «Laboratoires Boiron», Франція – 7; розчин афлу тайсс, Др. Тайсс Натурварен ГмБХ, Німеччина – 2), що становить – 24,5 %;

- імуностимулювальні ЛЗ (рідкий екстракт ехінацеї, ТОВ «Євразія», м. Полтава, Україна – 8; краплі імунал, «Lek «Pharmaceutical Company d.d.», Словенія – 4) – 2,7 %;

- антисептичні ЛЗ (хлорофіліпт розчин, філія ТОВ «Дослідний завод», м. Дніпропетровськ, Україна – 5, септефрил-Дарниця таблетки, ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» – 4) – 2,0 %;

- нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП) (таблетки: мефенамінова кислота –Дарниця, ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» – 8; нурофен, «Boots Healthcare International», Великобританія – 4) – 2,7 %;

- вітаміни та вітаміноподібні речовини (аскорбінова кислота драже, ЗАТ «Технолог», м. Умань, Черкаська обл., Україна – 8; аскорутин таблетки, ЗАТ «Київський вітамінний завод» – 4) – 2,7%;

- засоби, що діють на респіраторну систему (інспірон сироп, АТ «Галичфарм», м. Львів, Україна – 3; афлубін краплі, «Richard Bittner AG», Австрія –16; таблетки: ангін-хеель, «Biologische Heilmittel Heel GmbH» – 7 , інфлюцид, «Deutsche Homoeopathie-Union», Німеччина – 1) – 6,2 %;

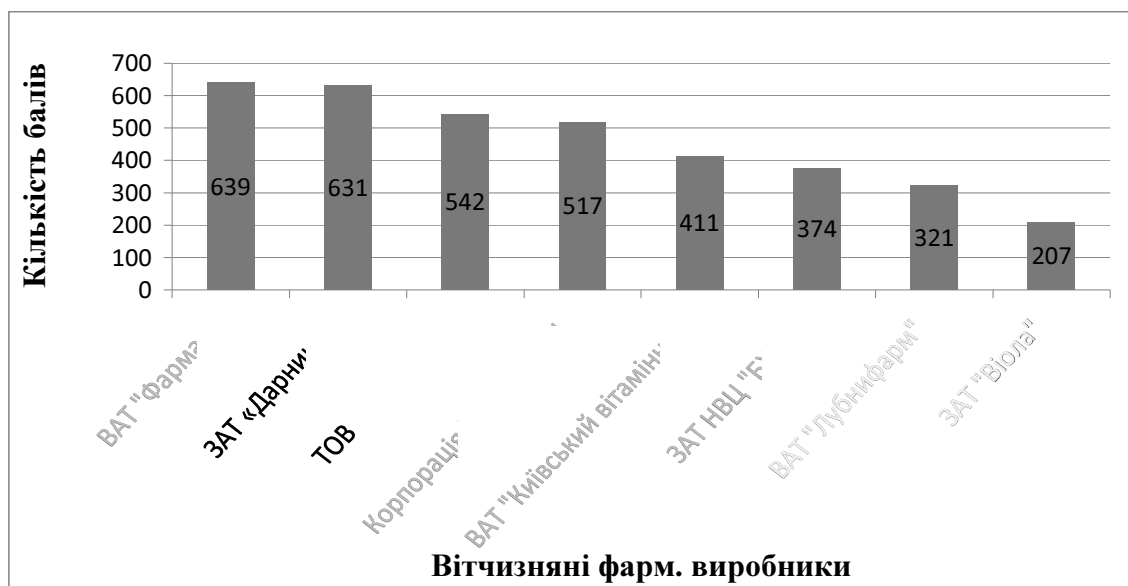

Рис. 3. Ранжування вітчизняних фармацевтичних виробників.

- муколітичні ЛЗ (таблетки пульмолор, Сінмедик Лабораторіз, Індія – 2; таблетки, вкриті оболонкою лавомакс, ВАТ «Нижфарм», м. Нижній Новгород, Російська Федерація – 3) – 1,1%;

- препарати, які стимулюють відхаркування (сиropи: лазолван, Берінгер Інгельхайм Еспана, СА, Іспанія – 5; проспан, Енгельгард Арцнайміттель ГмБХ & Ко.КГ; Німеччина – 4; гербіон сироп первоцвіту, КРКА, д.д., Ново место, Словенія–2; льодяники травісил, «Plethico Pharmaceuticals Limited», Індія – 4; таблетки, вкриті оболонкою синупрет, Біонорика СЕ, Німеччина – 6) – 4,6% (рис. 4).

Дані рисунка 4 доводять, що у товарному асортименті ЛЗ для профілактики ГРВЗ найбільша кількість протівірусних препаратів (53,5 %) та гомеопатичних засобів (24,5 %).

За результатами анкетування, для комплексного лікування ГРВЗ ФФ рекомендують такі групи препаратів:

- протівірусні ЛЗ (таблетки: амізон – 24; гпропринозин – 12, ремантадин – 4, новірин – 1; таблетки, вкриті оболонкою: арбідол – 20, аміксин – 13 імустат – 5, арбівір – 1; оксолінова мазь – 2, спрей назоферон – 1, краплі протезфлазід – 2, сироп імунофлазід – 1), що складає – 19,2 %;

- гомеопатичні ЛЗ (таблетки: анаферон – 18, енгістол – 8, ангін-хеель – 7, грип-хеель – 4; краплі афлубін – 16, лімфоміозот – 2; гранули: антигрипін – 9, ангін-гран – 4, бронхо-гран – 3, оцилококцімум – 1) – 15,9 %;

- вітаміни (драже аскорбінова кислота – 16, таблетки аскорутин – 4) – 4,4%;

- анальгетики-антипіретики (таблетки: колдрекс, «GlaxoSmithKline Consumer Healthcare», Ірландія, – 31, флюколд, Наброс Фарма Пвт. Лтд.

- 14, колдфлю, Дженом Біотек Пвт. Лтд – 14, грипго, КУСУМ ХЕЛТХКЕР ПВТ. ЛТД. – 3, парацетамол, АТ «Галичфарм», м. Львів – 3, комбігрип декса – 2, грипекс, Сінмедик Лабораторіз, Індія – 2, хелпекс антиколд, Сінмедик Лабораторіз, Індія – 2; порошки: фервекс, Брістол-Майерс Сквібб, Франція –22, терафлю, Фамар Франція, Франція – 14, фармацитрон, Фармасайнс Інк., Канада – 13, грипоцитрон форте, ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» – 4, антикатарал, АТ «Лабораторіос Алкала Фарма», Іспанія – 4; спрей назальний грипостад рино, «Stada Arzneimittel AG», Німеччина – 4; каплетти, вкриті оболонкою: мілістан, Юнімакс Лабораторіес/Мепро Фармасютікалз Пвт. Лтд./Віндлас Хелскере Пвт. Лтд, Індія – 2, льодяники для смоктання ринза лорсепт, Юнік Фармасьютікал Лабораторіз Індія – 6; таблетки, вкриті оболонкою антифлу, Контракт Фармакал Корпорейшн, США– 2; гранули інсті, Хербіон Пакистан Прайвет Лімітед – 2) – 31,8%;

- препарати, які стимулюють альфа- і бета-адренорецептори (спреї назальні: лазорин, Істітудо де Анжелі С.р.л., Італія – 4, нокспрей, Спільне українсько-іспанське підприємство «Сперко Україна», м. Вінниця – 4; краплі назальні: фармазолін – 4 та нафтизин, ВАТ «Фармак» – 2) – 3,1%;

- антисептичні препарати (таблетки для розсмоктування декатилен, Мефа ЛЛС/Унтерзухунгсінститут Хеппелер, Німеччина – 3; спрей гівалекс, Норжин Фарма, Франція – 3; розчин ангілекс, ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», м. Харків – 6; таблетки септефрил, ЗАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ» – 10, фурацилін, ЗАТ Фармацевтична фабрика «Віола», м. Запо-

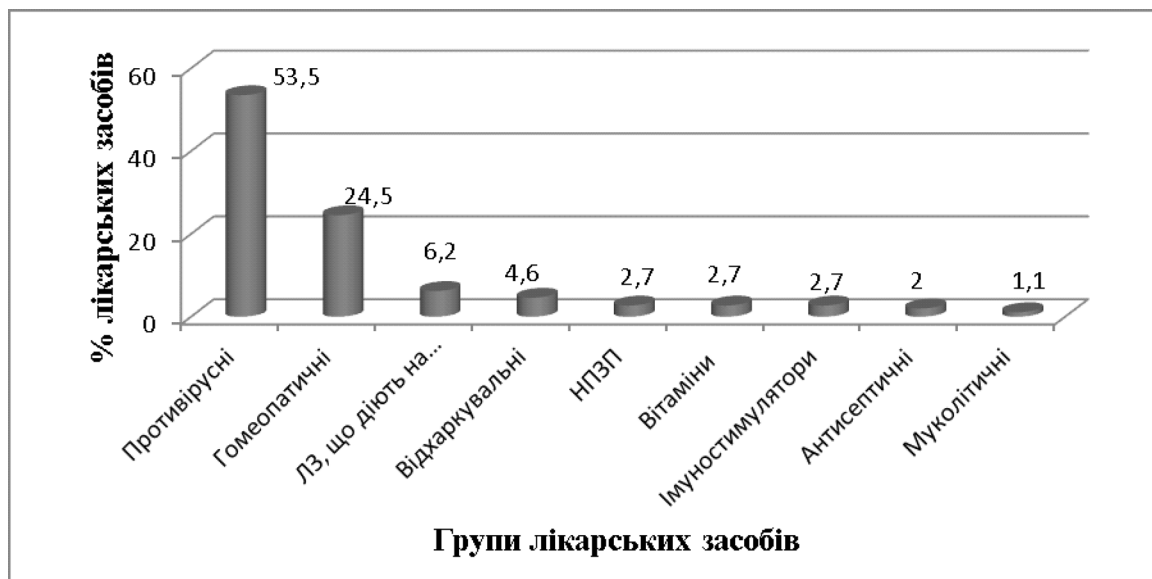

Рис. 4. Сегментація ЛЗ, які використовують для профілактики ГРЗ.

ріжжя – 4; *льодяники* нео-ангін, Дивафарма ГмбХ, Німеччина – 2, фарингосепт, КК Терапія АТ, Румунія – 7, стрепсілс з медом та лимоном, Реккітт Бенкізер Хелскер Інтернешнл Лімітед, Велика Британія – 7; *аерозоль* каметон, АТ «Стома», м. Харків – 2; *спрей назальний* хьюмер 150, Лабораторіз УРГО, Франція – 2) – 10,2 %;

- муколітичні ЛЗ (*таблетки шипучі* АЦЦ, Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина – 4; *мазь* доктор Мом, Юнік Фармасьютикал Лабораторіз, Індія – 4) – 1,8 %;

- протикашльові та бронхолітичні препарати (*сироп* бронхолітин, АТ «Софарма», Болгарія – 2) – 0,4 %;

- препарати, які стимулюють відхаркування (*льодяники* травісил, Плетхіко Фармасьютикалз Лімітед, Індія – 4; *сиropи*: гербіон *сироп* первоцвіту – 2, лазолван – 5; *таблетки, вкриті оболонкою* синупрет, Біонорика СЕ, Німеччина – 6; *таблетки* амброксол, АТ «Лекхім-Харків», м. Харків, Україна – 8) – 5,5 %;

- нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП) (*таблетки*: мекенамінова кислота – Дарниця – 1, нурофен – 2) – 0,6 %;

- імуномодулюючі ЛЗ (*розчин* ІРС 19, Рут де Бельвіль, Лью ді Мелар, Франція – 2, капсули бронхо-мунал, Лек фармацевтична компанія д.д., Словенія – 3) – 1,1 %;

- засоби, що діють на респіраторну систему (*сироп* інспірон – 3, *краплі* афлубін – 16, *таблетки*: ангін-хеель С – 7, інфлюцид – 1) – 6,0 % (рис. 5).

За даними рисунка 5 спостерігаємо, що для лікування ГРВЗ ФФ найчастіше рекоменду-

ють групу ЛЗ анальгетики-антипіретики (38,4%).

Наступним кроком наших досліджень був аналіз споживчих переваг ЛЗ для комплексного лікування респіраторних вірусних інфекцій (у тому числі грипу) – відвідувачі найчастіше купують такі групи препаратів:

- протівірусні ЛЗ (*таблетки*: амізон – 44, ремантадин – 8; *гропрінозин* – 5; *таблетки, вкриті оболонкою* арбідол – 18, аміксин – 14, імустант – 2, арбівір – 1, *гропрінозин* – 5; *мазь* оксолінова – 10, *ліофілізат для розчину назального* лаферобіон – 1), – 26,1 %;

- гомеопатичні ЛЗ (*таблетки*: анаферон – 22, енгістол – 6, грип-хеель – 3; *краплі* – 16; *гранули*: антигрипін – 9, оцилококцімум – 2, бронхогран – 2, ангін-гран – 1) – 15,2 %;

- вітаміни (аскорбінова кислота *драже* – 16, аскорутин *таблетки* – 2) – 4,6 %;

- імуностимулюючі ЛЗ (*таблетки* ехінацея – 3, ісміжен – 2) – 1,3 %;

- анальгетики-антипіретики (*таблетки*: колдрекс – 15, парацетамол – 12, грипго – 2, колдфлю – 10, *грипоцитрон форте* – 2, детоксопірол – 2, *хелпекс антиколд* – 2, ефералган – 2; *порошки*: терафлю – 31, фармацитрон – 20, фервекс – 18) – 28,2 %;

- антисептичні препарати (*хлорофіліпт* спиртовий розчин – 12, *таблетки* септефрил-Дарниця – 4) – 4,1 %;

- муколітичні ЛЗ (*мазь* доктор Мом – 2, *сиропи*: бронхостоп – 2, *сироп* подорожника Др. Тайсса – 2) – 1,5 %;

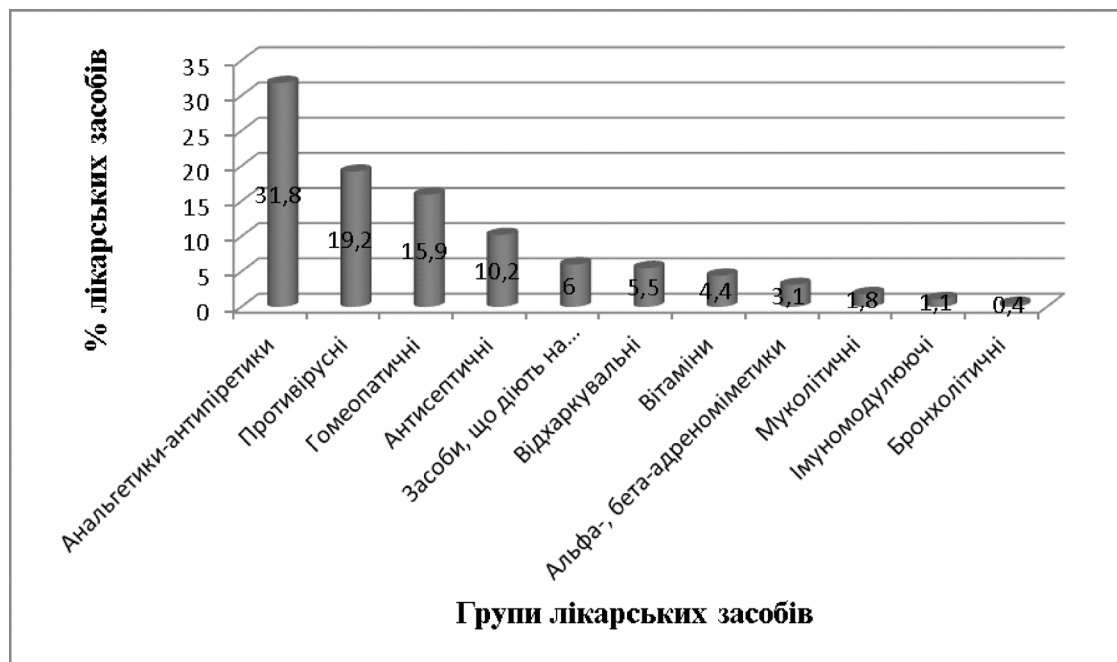

Рис. 5. Сегментація ЛЗ, які рекомендують фармацевтичні фахівці для комплексного лікування ГРВЗ.

- НПЗП (таблетки: мефенамінова кислота – 7, нурофен – 4) – 2,8 %;
- препарати, які стимулюють відхаркування (льодяники травісил – 4; сиропи: амброксол – 6, лазолван – 5; сироп гербіон – 2, проспан – 2; таблетки, вкриті оболонкою синупрет – 6) – 6,3 %;
- засоби, що діють на респіраторну систему (таблетки: ангін-хеель – 7, інфлюцид – 3, інспірон – 2; краплі афлубін – 16) – 6,9 %;
- альфа-, бета-адреноміметики (краплі нафтизин – 2, фармазолін – 6; спрей називін – 4) – 3,0 % (рис. 6).

За даними анкетування виявлено, що під час епідемії грипу пацієнти найчастіше купують ЛЗ групи анальгетиків-антипіретиків (28,2 %), протівірусні (26,1 %) та гомеопатичні ЛЗ (15,2 %).

Під час анкетування ФФ було запропоновано ситуаційну задачу: порекомендувати ЛЗ хворому з таким симптомами: почервоніння очей, біль у горлі, підвищення температури, кашель, лихоманка, головний біль. Респонденти надали перевагу таким групам препаратів:

- протівірусні ЛЗ (таблетки: амізон – 24, гпропиринозин – 7, ремантадин – 6; таблетки, вкриті оболонкою арбідол – 8, аміксин – 9, імустат – 3), – 16,1 %;
- гомеопатичні ЛЗ (оцілококцімум гранули – 2, умкалор краплі – 2) – 1,7 %;
- вітаміни (аскорбінова кислота драже – 13, аскорутин таблетки – 5) – 5,1 %;
- муколітичні ЛЗ (сиропи: солодкового кореня – 6, пектолван – 4, мазь доктор Мом – 2, таблетки шипучі АЦЦ – 2) – 4,0 %;

- антисептичні засоби (таблетки фарингосепт – 16, септефрил-Дарниця – 12, фурацилін – 8; ефізол – 4, стрепсілс – 4, грамідин – 4; таблетки для розсмоктування декатилен – 4, трахісан – 2, лісобакт – 2, лізак – 2; льодяники травісил – 16, спрей назальний хьюмер – 4) – 22,0 %;

- анальгетики-антипіретики (таблетки: парацетамол – 15, колдрекс – 15, флюколд – 9, колдфлю – 8, грипго – 6, хелпекс антиколд – 6, аспірін – 4; порошки: фервекс – 19, фармацитрон – 13, терафлю – 8, колдфлю – 8; спрей назальний гриподад рино – 4) – 26,8 %;

- НПЗП (гранули німесил – 6; таблетки мефенамінова кислота – 4) – 2,8 %;

- альфа-, бета-адреноміметики (нокспрей – 4, краплі назальні фармазолін – 10) – 4,0 %;

- препарати, які стимулюють відхаркування (льодяники травісил – 4; сиропи: амброксол – 16, лазолван – 5, гербіон сироп первоцвіту – 2; таблетки, вкриті оболонкою, синупрет – 6) – 9,3 %;

- засоби, що діють на респіраторну систему (краплі афлубін – 16, умкалор – 2; сироп інспірон – 3; таблетки ангін-хеель – 7, інфлюцид – 1) – 8,2 % (рис. 7).

За даними рисунка 7 видно, що для лікування таких симптомів, як нежить, почервоніння очей, біль у горлі, підвищення температури, кашель, лихоманка, головний біль ФФ найчастіше рекомендують групи ЛЗ – анальгетики-антипіретики (26,8 %), антисептики (22 %) та протівірусні ЛЗ (16,1 %).

Дослідження основних груп препаратів для комплексного лікування та профілактики ГРЗ

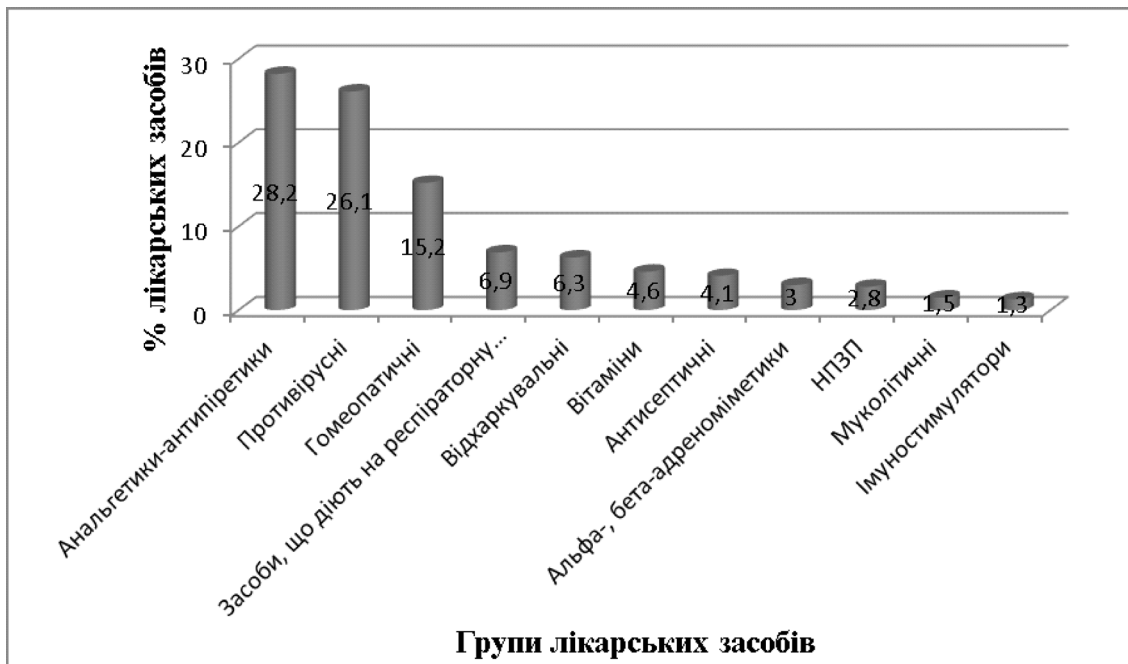

Рис. 6. Сегментація ЛЗ, які найчастіше купують відвідувачі аптек під час епідемії грипу.

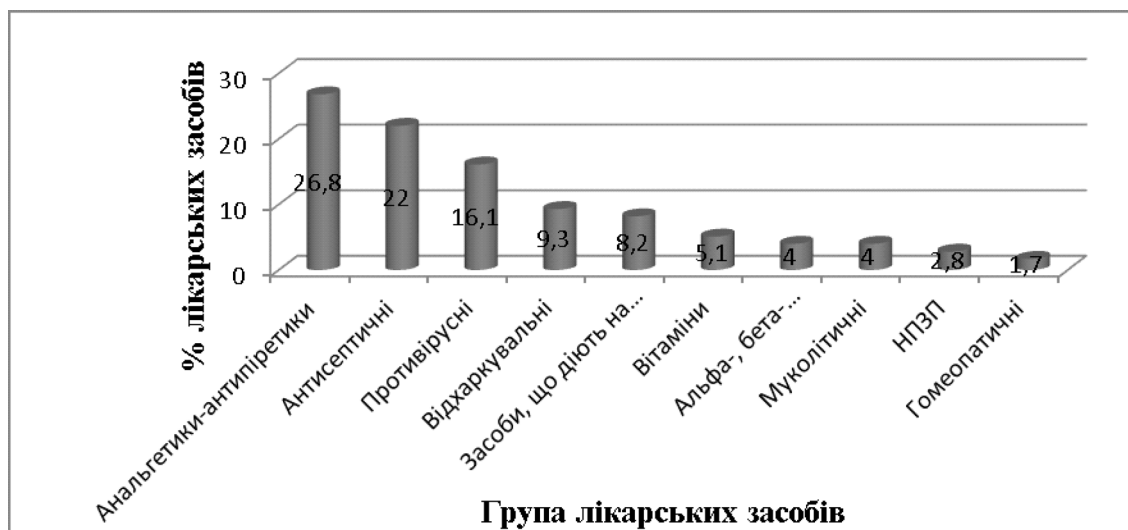

Рис. 7. Сегментація ЛЗ, які рекомендували ФФ у ситуаційній задачі.

дозволило проаналізувати дані про те, чи звертаються пацієнти до аптеки з рецептами на ЛЗ. Виявилось, що 77,8 % хворих купують ЛЗ без рецепта лікаря і тільки 22,2% пацієнтів мають рецепт.

Слід звернути увагу на застосування при лікуванні ГРВЗ жарознижувальних ЛЗ як монопрепаратів, так і комбінованих. До складу більшості комбінованих препаратів входить парацетамол, токсичність якого для печінки при одночасному вживанні алкоголю різко підвищується. Крім того, надзвичайної обережності потребує їхнє застосування у хворих на хронічні гепатити та цироз печінки [1, 2, 5, 7, 10, 12].

Недоліки мають і такі широкозастосовувані ЛЗ, як ацетилсаліцилова кислота та метамізол натрій. Вони можуть посилювати лейкопенію (метамізол натрій) та кровоточивість (ацетилсаліцилова кислота), що також значно обмежує їхнє застосування уже з другого дня хвороби. Можна рекомендувати НПЗП II–III генерації, найкраще – мефенамінову кислоту, яка є не лише жарознижувальним засобом, а й має ефект стимуляції інтерфероноутворення [1, 2, 5, 10, 12].

Перспективним напрямком у профілактиці ГРЗ є використання безпечних малотоксичних, але ефективних засобів захисту, які мають природне походження (фітотерапевтичні та гомеопатичні препарати). Багатоцентрові міжнародні порівняльні клінічні дослідження ефективності гомеопатичного і фармакотерапевтичного лікування, що проводились в 12 країнах (включно в Німеччині, Англії, Франції, Голандії, Греції, Росії та інших) за участі України протягом декількох років відповідно найсучаснішим вимогам до клінічних досліджень і включали понад 16 тисяч хворих (IPCOS), виявили однакову ефек-

тивність терапії гомеопатичними та фармакотерапевтичними ЛЗ [1, 2, 5, 8, 9, 11–15].

У світі серед усього спектра гомеопатичних ЛЗ найпоширенішим є використання однокомпонентних класичних гомеопатичних ЛЗ: призначають з урахуванням особливостей виникнення, перебігу і проявів захворювання (понад 80 %). Традиційно в гомеопатичній практиці для лікування грипу застосовуються такі монопрепарати: аконіт, алісум цепа, арніка, баптизія, беладонна, бріонія, гелземіум, залізо фосфорнокисле, евпаторіум, фосфор. При профілактиці і терапії грипу та ГРВІ гомеопатичні препарати не мають протівірусної чи протибактеріальної дії, водночас справляють виражений ефект при будь-яких інфекційних процесах, діючи через нормалізацію або посилення власної імунної системи організму, мобілізуючи захисні і адаптогенні властивості організму, покращуючи показники загального і місцевого імунітету [1, 2, 5, 8, 9, 11–15].

При вивченні вподобань споживачів встановлено, що найпопулярнішими комплексними екстемпоральними ЛЗ з групи гомеопатичних препаратів є антигрипін, бронхо-гран, бронхо-гран С і М, ангін-гран, комплекс для підвищення імунітету та універсал.

В арсеналі фітотерапії також є багато засобів для профілактики та лікування інфекційних захворювань, що сприяють підвищенню опору організму до проникнення інфекції, а також зумовлюють більш швидкий та м'який перебіг хвороби та дозволяють уникнути ускладнень. Для фітотерапевтичних препаратів характерні ефективність, м'яка комплексна та системна дія на організм людини. При призначенні необхідно намагатися дотримуватись загальних принципів

застосування фітотерапії: етапності, комплексності, системності, індивідуалізації, тривалості та безперервності, поступовості і безпечності.

Для підвищення неспецифічної резистентності організму найбільш ефективні наступні групи фітопрепаратів: адаптогени (лимонник, женьшень, елеутерокок, родіола рожева), натуральні імуномодулятори (ехінацея, солодка, оман, арніка, часник, прополіс, молочко бджолине), депуративні рослини (фіалка триколірна, цикорій, чебрець, череда).

Висновки. Анкетне опитування ФФ аптек КП «Фармація» м. Києва показало, що

найбільш розповсюдженими та рекомендованими ЛЗ для комплексного лікування та профілактики ГРВІ та ГРЗ є противірусні ЛЗ, анальгетики-антипіретики та гомеопатичні ЛЗ. Більшість пацієнтів (77,8 %) при ГРВІ та ГРЗ вдається до самолікування та звертається до аптеки без рецептів на ЛЗ. За даними анкетування, визначено, що кількість відвідувачів аптек КП «Фармація» м. Києва, які надають перевагу ЛЗ іноземного виробництва, становить 45,8 %, а кількість відвідувачів, які надають перевагу ЛЗ вітчизняного виробництва – 54,2 %.

Література

1. Бадья Л. М. Гомеопатія проти застуди та грипу / Л. М. Бадья [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rivnist.in.ua/news/2015/01/22/8578>
2. Гаращенко М.В. Новые технологии в медикаментозной профилактике острых респираторных заболеваний у детей школьного возраста в условиях мегаполиса: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. мед. наук / М. В. Гаращенко. – Москва, 2007. – 28 с.
3. Державний реєстр лікарських засобів України: Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.dzlj.kiev.ua/>
4. Довідник «Компендіум». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://compendium.com.ua>.
5. Комплексные гомеопатические средства для лечения и профилактики гриппа в ассортименте аптек г. Львова [Електронний ресурс] / Н. Проць, О. Лопатинская, С. Терещук [и др.] – Режим доступу: // <http://www.provisor.com.ua/archive/2000/N21/complexg.php>
6. Лелека М. В. Епідеміологічні та економічні аспекти захворюваності на грип і ГРВІ в Україні та світі / М. В. Лелека, О. М. Заліська // Фармацевтичний часопис. – 2012. – № 2. – С. 146–149.
7. Лыткина И. Н. Профилактика и лечение гриппа и острых респираторных вирусных инфекций среди эпидемиологически значимых групп населения / И. Н. Лыткина, Н. А. Волкова // Лечащий Врач. – 2010. – № 10 – С. 65–69.
8. Методи народної медицини в превентивній, реабілітаційній та комплексній терапії хворих на грип та ГРВІ: метод. рек. / Київ. Мед. ун-т УАНМ ; уклад. Т. П. Гарник [та ін].
9. Никифорова Г. Н. Профилактика и лечение острых респираторных вирусных инфекций комплексными гомеопатическими препаратами / Г. Н. Никифорова, В. М. Свистушкин // TERRA MEDICA. – 2012. – № 2. – С. 24–28.
10. Печінка А. М. Гострі респіраторні захворювання: питання клінічної діагностики та лікування (лекція) [Електронний ресурс] / А. М. Печінка, М. І. Дзєман. – Режим доступу <http://www.umj.com.ua/article/6986/gostri-respiratorni-zaxvoryuvannya-pitannya-klinichnoi-diaagnostiki-ta-likuvannya-lekciya>
11. Семейная профилактика гриппа и острых респираторных вирусных инфекций в период подъема сезонной заболеваемости [Електронний ресурс] / Т. В. Казюкова, И. В. Панкратов, А. С. Алеев [и др.]. – Режим доступу: // http://www.rmj.ru/articles_7502.htm
12. Современные подходы к лечению кашля при ОРВИ в детской практике / И. А. Зупанец, М. А. Георгиянц, Н. П. Безуглая [и др.] // Ліки України. – 2014. – № 5–6 (181–182) – С. 5–9.
13. Хомулянська Н. І. ?мунопрофілактика грипу в сучасних умовах (огляд літератури) [Текст] / Н. І. Хомулянська, В. М. Фролов G. Togoobaatar, N. Ikeda, M. Ali [et al]. // Український медичний альманах. – 2012. – Т. 15, N 1. – С. 198–202
14. Survey of non-prescribed use of antibiotics for children in an urban community in Mongolia // Bull. World Health Organ. –2010. – Vol. 88. – P. 930–936.
15. Medicines use in primary health care in developing and transitional countries: fact book summarizing results from studies reported between 1990 and 2006. – Geneva: World Health Organization. 2009 (WHO/EMP/MAR/2009.3)
16. Режим доступу http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20140716_0499.html

МОНИТОРИНГ ОСНОВНЫХ ГРУПП ПРЕПАРАТОВ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ОСТРЫХ РЕСПИРАТОРНЫХ ВИРУСНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ

М. Л. Сятиня, А. Н. Глущенко, Д. П. Каврайский, А. В. Гусева

Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Государственный экспертный центр Министерства здравоохранения Украины

Резюме: проведено маркетинговое исследование ассортимента лекарственных средств аптек КП «Фармация» города Киева, которые используются для профилактики и лечения ОРВЗ. Установлены основные препараты, которым отдают предпочтения потребители и фармацевтические специалисты для профилактики и лечения острых респираторных, в т. ч. вирусных заболеваний, острых респираторных вирусных инфекций.

Ключевые слова: ассортимент, острые респираторные, в т. ч. вирусные заболевания, острые респираторные вирусные инфекции, лекарственные средства, фармацевтические специалисты.

MONITORING OF MAIN GROUPS OF MEDICINES FOR COMPLEX TREATMENT OF ACUTE RESPIRATORY VIRAL DISEASES

M. L. Syatynya, A. M. Glushchenko, D. P. Kavraysky, G. V. Guseva

National Medical University by O. O. Bohomolets, Kyiv

National Pharmaceutical University, Kharkiv

State Expert Center of MPH of Ukraine

Summary: market researches of medicines which are used in treatment and prevention of ARD from utility enterprises "Pharmatsia" was conducted. The list of medicines which customers and pharmacists prefer was formed.

Key words: assortment, acute respiratory including viral diseases, acute respiratory viral infections, medications, pharmacists.

Отримано 20.03.2015